

καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἀνάγκυρα τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ γέισου τοῦ Παρθενῶνος (α).

Ἐν μέσῳ τῶν ἀποτυχιῶν μου τούτων, ἀπήλασον καὶ τινος παρηγορίας. Καθ' ἣν ἡμέραν ἀνεχώρουν ἐκ Λιξόρνου λαμβάνω ἐπιστολὴν τοῦ φίλου μου Ζεύγους, δι' ἣς με ἀνέγγελλον ὅτι ἐμελλον μετ' οὐ πολὺ νὰ ἔλθωσιν εἰς Νεάπολιν. Ἐν ὑστερογράφῳ προσέθεταν ἰδίᾳ χειρὶ ἡ Μελοπομένη τὰ ἑξῆς:

Ἰ. Γ. Φίλε Γοργία,

« Σὲ γράρω ἀπὸ τῆς Ῥώμης, la ville éternelle, κατὰ τοὺς Εὐρωπαίους. Τὰ πάντα σὲ φέρουσιν ἐνταῦθα εἰς θαυμασμόν, αἱ ἀρχαιότητες, αἱ οἰκοδομίαι, οἱ ναοὶ, καὶ ἰδίως, ἡ ἐπικρατοῦσα κατῆρεια καὶ νεκρὴ σιωπὴ. Ἀλλ' ἀνοίγουσα τὸν Στράβωνα μου, (ὄχι, Κύριε, δὲν εἶναι ἄπασαι αἱ Ἑλληνίδες, ὡς ἀξιοῦτε, ἀμυθολόγητοι καὶ ἀγνωγράφητοι)

πάντοτε περικαλλῆς ἡ Ῥώμη, καὶ τὰ μνημεῖά της, σωζόμενα ἤδη ὡς ἀναμνήταις, διαγαίρουσι μείζονα μεγαλείου ἐντύπωσιν καὶ μελαγχολικὴν περιστάνουσι τὴν ὄψιν. Ὁ Γεώργιος μου δὲν ἐγκαταλείπει τὴν Ῥώμην, ἀν μὴ πρότερον ἴδῃ τὸν Ἄκρον Ἀρχιερέα. Πιστεύω, ὅτι προτίθεται ν' ἀσπασθῇ τὴν ἀποστολικὴν ἐμβάδα του. Διατί δὲν εἶσαι μεθ' ἡμῶν, ἵνα περιεργασθῆς τὰ θύματα τοῦ Οὐατικανοῦ, καὶ νὰ θαυμάσῃς τὸν Ἅγιον Πέτρον, τὸ Κολοσσαῖον, τὸ Ἀλβανόν . . . καὶ τὰς ἀληθῶς εὐειδεῖς γυναῖκας τῆς Ῥώμης; Ἄν ἔλθῃς, φυλάξου μὴ ἐπαναλάβῃς τοὺς ἄσεβαις τούτους στίχους τοῦ ποιητοῦ μας:

« Ῥώμη . . .

« Ἐχθρὰ πάσαι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἑλλάδος ἐχθρὰ πῶς

« εἰς τὴν Ἑκκροίν σου χλευῶν ἡ Ἑλλάς ἀνταποδίδει.

« Ἀνεξίθρησκος, ἐμπνέει μετὰ τῶν υἱῶν της ὕμνον,

« τῶν δογματῶν σου τὸ ψεῦδος, τῶν κηρύκων σου τὸν ὄϊλον. »

Ναὸς Σαράπιδος ἐν Ποτιόλοις.

ἰδοὺ τί περὶ Ῥώμης ἀναγινώσκω. Παραρράζω αὐτολεξεί: « Κατασκευῶν τὰς πλείστας ἔχει τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρειος (ὁ λατινίζων Πλούταρχος καλεῖ αὐτὸ Μάρτιον Κάμπον). Οὐ μόνον δὲ τὸ μέγεθος τοῦ πεδίου θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ τὰ περιεχόμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδαφος ποῶζον δι' ἔτους· καὶ λόφοι, στεφάνων δίκην, ὑπὲρ τὸν ποταμὸν μέχρι τοῦ ρεῖθρου σκηνογραφικὴν ὄψιν ἐπιδεικνύμενοι, δυσπάλλακτον παρέχουσι τὴν θέαν. Πλησίον δὲ τοῦ πεδίου τούτου κεῖται καὶ ἄλλο πεδῖον, καὶ λαὸς πεμπληθῆς καὶ ἄλση, καὶ θέατρα τρία, καὶ ἀμφιθέατρον. Ἀξιολογώτατον δὲ τὸ πρὸς τὸν Τιβερινὸν ποταμὸν χῶμα, ἄχρι κορυφῆς ὑπ' ἀειθλῶν δένδρων συνηρεφές, ὀπισθεν δὲ τούτου μέγα ἄλσος, περιπάτους θαυμαστοὺς ἔχον. » Δὲν νομίζει τις ὅτι ἐγράφησαν ταῦτα ὑπὸ χειρὸς Ῥωματικῆς; Ἐκ τῶν περιγραφομένων δὲ τὰ πλείστα ἐφαρμόζονται καὶ σήμερον, διότι

οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον, ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, πόσοι δὲ τῶν νεωτέρων παρερχόμενοι τὴν Σιδιταβέκιαν, ὄνειρεύονται μόνον μακρόθεν τὴν πόλιν τῶν Καισάρων.!

Δ'.

Ἐκ τῆς ὀλιγοχρονίου ταύτης περιουσίας μου τριὰ τινὰ ἐπορίσθην. Πρῶτον, ὅτι ὁ Εὐρωπαϊκὸς κόσμος, οὐκ ἔστιν οἷος τὸν φανταζόμεθα, δεύτερον, ὅτι οἱ Ἕλληνες, καίτοι ἔχοντες ἐλλείψεις, εἶναι πάντοτε ἐκ τῶν εὐγενεστέρων λαῶν, ἀναμφισβητήτως δὲ ἐκ τῶν νοσημονεστέρων, καὶ τρίτον, κατ' ἐμὲ, ὅτι ἡ ὑλικὴ πρόσδος, ἢ μᾶλλον ὁ ἐπιπόλαιος ἐκείνος καὶ ὁ ἄνευ θρησκευτικῶν βάσεων ἐξευγενισμὸς, φέρει τὴν ἠθικὴν ὀπισθοδρόμησιν τῆς ἀνθρωπότητας, ἥτις, Κύριε οἶδα, ποῦ ἔχει ν' ἀπολήξῃ. Ἀρκεῖ νὰ ἐμβλέψῃ τις εἰς τὴν καταβιβρώσκουσαν, πανταχοῦ γῆς, τὸ κοινωνικὸν σῶμα γάγγραιναν τῆς διαφθορῆς καὶ τῆς πενίας! Ὁ Θεὸς σώσαι τὴν φιλτάτην ἡμῶν πατρίδα ἐκ τοῦ τοιούτου ἐξευγενισμοῦ! Οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐ-

(α) Ἀνάγνωθι Revue des deux Mondes τοῦ ἔτους 1856.